

## DOSSIER LA GUERRA DEL FRANCÈS

### Viure i pagar la guerra. Els efectes de la Guerra del Francès en la família i el patrimoni Carles

Per Mònica Bosch Portell\*

#### Resum

*Hi ha moltes maneres de viure i pagar una guerra. Els Carles, una de les principals famílies de propietaris agraris gironins del segle XIX, varen viure la Guerra del Francès tant en el camp de batalla com a la rereguarda. A partir del seu exemple, l'article mostra com, si bé la guerra colpia tots els grups socials, les classes benestants tenien estratègies per reduir l'impacte econòmic sobre llurs patrimonis.*

#### Paraules clau

Guerra del Francès, fiscalitat, patrimonis agraris, història de la família, hisendats

#### Abstract

*There are many ways to live and to pay for a war. The Carles, one of the main agricultural landowners of the region of Girona in the nineteenth century, lived the Napoleonic War both on the battle field and behind the front. In this article, they serve as an example to show that, even if a war affects all social groups, the more well-off classes had strategies to reduce the economic impact on their patrimonial wealth.*

#### Keywords

Napoleonic War, taxes, rural patrimonies, family history, landed class

\* Universitat de Girona.

DOI: 10.2436/20.8010.01.4

*Annals de l'Institut d'Estudis Empordanesos*, volum 40 (2009)  
Mònica Bosch Portell

Hi ha moltes maneres de viure i pagar una guerra i els membres de la família Carles,<sup>(1)</sup> tot i que la varen viure en primera línia, ho varen fer sens dubte des d'una posició privilegiada, la que els donava el fet de pertànyer a una de les principals famílies d'hisendats de les comarques gironines, que al segle XVIII havia coronat, a més, el seu ascens econòmic i social amb el títol de *noble*, el grau més elevat de la noblesa no titulada que es donava al Principat de Catalunya.<sup>(2)</sup>

Tractarem, en primer lloc, sobre com van viure la guerra els Carles i, després, sobre com, de grat o per força, van ajudar a finançar-la i les conseqüències que tot plegat va poder tenir sobre el seu patrimoni.

Els Carles van participar militarment de forma activa en la guerra tant en el camp de batalla com dintre del clos tancat d'una ciutat, en els setges que patí Girona, i ho feren dintre de les forces de l'exèrcit regular i també en el terç de miquelets durant el darrer setge de la ciutat de Girona.

Seguint la tradicional vinculació de la noblesa amb la carrera militar, Josep Ramon de Carles (1771-1843), el germà de l'hereu, havia seguit la carrera de les armes. La carrera militar permetia als fills segons de les famílies benestants obtenir distincions i prestigi, i els donava a més independència econòmica.<sup>(3)</sup> La família s'assegurava també d'aquesta manera el manteniment d'una branca col·lateral del cognom de la casa que podia heretar el patrimoni si la branca central quedava estroncada. Segons el seu full de serveis, Josep Ramon de Carles inicià la carrera militar el 1789 i, abans de la Guerra del Francès, ja havia participat en la Guerra Gran (1793-95) i en la guerra contra Portugal el 1801.

1. Vegeu la genealogia de la família Carles al final de l'article.

2. Originari de la vila de Torroella de Montgrí, l'hereu de casa Carles traslladà la seva residència habitual a la ciutat de Girona l'any 1772, a l'antic casal dels Xammar, al costat de l'ajuntament, que el seu cunyat Salvador de Puig i Diern havia comprat el 1760. A principis del segle XIX, el patrimoni Carles –que s'havia vist engrandit al segle XVIII mitjançant la incorporació, per via matrimonial i d'herència, del patrimoni de la família Puig (també originària de Torroella de Montgrí)–, com era característic de la gran propietat a les comarques gironines es trobava constituït pel domini útil de diverses unitats d'explotació o masos –que incloïen terres de conreu, boscos i erms– repartits pels termes de diversos municipis i comarques (l'Alt i el Baix Empordà i el Gironès). A mitjan segle XIX, els Carles incorporaren, també per la via matrimonial, el patrimoni de la família Ferrer (originària de Banyoles), passant d'aquesta manera a posseir un total de 3.909,55 vessanes (855 hectàrees) i a tenir propietats en vint municipis de les comarques de l'Alt i el Baix Empordà, el Pla de l'Estany, el Gironès i la Selva. L'any 1875, aquesta gran propietat territorial permetia a l'hereu de casa Carles ocupar el segon lloc en la llista dels majors contribuents de la província de Girona per contribució territorial (BOSCH, Mònica, “La formació d'una classe dirigent: els hisendats de la regió de Girona. L'exemple del patrimoni Carles (1750-1850)”, dins CONGOST, Rosa i To, Lluís (curadors), *Homes, masos, història: la Catalunya del Nord-est (ss. XII-XX)*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1999, pàg. 365-408; sobre el patrimoni Puig fins a la seva incorporació al patrimoni Carles, vegeu de GIRE, Pere “Una aportació a la prehistòria dels hisendats gironins: la família i el patrimoni Puig (segles XVII i XVIII)”, *Estudis sobre el Baix Empordà*, núm. 9, 1990, pàg. 187-212).

3. El sou d'un militar d'alta graduació podia arribar a ser força important: Josep Ramon de Carles, per exemple, fou destinat l'any 1820 de caserna en l'exèrcit de Catalunya amb residència a Girona amb un sou de 1.000 rals mensuals (Arxiu Diocesà de Girona. Fons Casa Carles –ADG. FCC.–, lligall foli 20, full de serveis militars de Josep Ramon de Carles).

Per la seva banda, l'hereu del patrimoni, Antoni de Carles i de Puig, es va casar l'any 1790 amb Maria del Pilar O'Doyle i de Molina, filla d'una família de militars d'alta graduació d'origen irlandès que ja havia emparentat anteriorment amb els Carles. En concordança amb l'estatus de la família, i amb les seves pretensions socials, els dos fills que varen tenir, Narcís i Josep M. de Carles i O'Doyle, foren enviats a principis del segle XIX a educar-se al *Real Seminario de Nobles* de Madrid, on ingressaren l'1 de setembre de 1804 una vegada complertes les proves de noblesa i "*limpieza de sangre*" dels pares i avis dels nois, tant per via paterna com materna, que calia passar per poder ser-hi admès. Cal dir, a més, que aquella opció educativa concordava també amb el procés de castellanització de les elits que, com a mínim en el registre escrit, s'estava donant a Catalunya en aquells moments.

Estudiar al seminari de nobles, una institució fundada l'any 1725 per Felip V i que inicialment havia estat dirigida per la Companyia de Jesús, a més de donar prestigi, també tenia alguns avantatges materials. Com recordava el reglament interí del Seminari de l'any 1826, un reial decret de Ferran VI de 1755, ampliat per Carles III el 1787, i renovat per Carles IV el 1799, "*deseando alentar y fomentar en la nobleza de sus reinos la instruccion mas conveniente en los primeros años para servir è ilustrar à la Patria, ordena "Que los nobles alumnos del Seminario de Nobles que hubiesen estudiado por el tiempo debido las artes que en él se enseñan (...), sean atendidos y preferidos respectivamente en las provisiones de los empleos à que se hallen proporcionados, y lo pueden alegar como mérito en sus ascensos. Que los que hayan de seguir la carrera de las armas sean admitidos à Cadetes de cualquier regimiento, aun de los de Guardias de infantería, y gocen antigüedad de tales en el mismo Real Seminario desde los doce años de edad, como si fuesen hijos de militares, con tal que se empleen en el estudio de las Matemáticas"*.<sup>(4)</sup>

En funció, doncs, de la seva formació, i dels privilegis que aquesta els atorgava, els dos nois van iniciar la seva carrera militar com a cadets, l'hereu el desembre de 1809 (quan entrà a servir en classe de cadet en el segon batalló de *Reales Guardias Walonas*) arran de la Guerra del Francès, i el seu germà segon, Josep M., ja des de l'any 1805.

Tant l'oncle Josep Ramon com el seu nebot Josep M. de Carles sabem que varen participar en la defensa de Girona durant el darrer gran setge que patí la ciutat el 1809, amb càrrec d'oficials, com corresponia a una classe dominant i dirigent com aquella a la qual pertanyien: Josep Ramon com a tinent coronel i després coronel i Josep M. com a subtinent del primer terç de miquelets de Girona i després de l'exèrcit. Ambdós foren fets presoners al final del setge, però aconseguiren fugar-se al cap d'uns mesos i continuaren participant en diferents campanyes contra els francesos fins al final de la guerra. Josep

4. ADG. FCC. Lligall en quart 25, "Reglamento interino para el Real Seminario de Nobles" (1826).

Ramon, entre 1811 i 1812, s'encarregà també del govern interí de la plaça de la Seu d'Urgell i, havent passat per tots els graus intermitjios, culminà la seva carrera militar l'any 1816 amb l'obtenció del grau de brigadier amb antiguitat reconeguda des del 1810. Va ser cavaller de l'orde de *San Hermenegildo* i fou condecorat amb la creu concedida als defensors de la plaça de Tarragona, una medalla d'or per la seva participació en la reconquesta de Lleida, Montsó i Mequinensa, la creu del primer exèrcit i la Flor de Lis de França. Josep M. obtingué el retir l'any 1819 amb el grau de capità i fou distingit amb una medalla d'or pel seu mèrit militar en les reconquestes de les places de Lleida i Montsó.

Pel que fa a l'hereu, Narcís de Carles, la seva participació militar en la guerra fou molt curta. Començà com a cadet en el segon batalló de *Reales Guardias Walonas* el desembre de 1809 i, el 23 d'abril de 1810, va caure ferit a la batalla de Margalef essent fet presoner pels francesos, que el conduïren a França on s'estigué fins que, ja finalitzada la guerra, fou alliberat en virtut de l'amnistia general. El seu captiveri a França, de totes maneres, degué ser prou laxe, ja que sabem que la seva família li enviava puntualment a Màcon una pensió perquè pogués mantenir-se i també que, pels volts de 1814 i 1815, va tenir dues filles naturals amb una francesa (Joana M. Berthillot) a les quals va reconèixer i va posar de nom Carolina i Narcisa, que per alguna cosa ell es deia *Narcís de Carles*. Per cert, que una crònica manuscrita de l'assetjament que patí Tortosa per les tropes franceses des del juliol de 1810 fins a principis de gener de 1811, redactada per un testimoni dels fets i que porta una introducció datada a Màcon el 15 d'agost de 1811, és molt probable que la portés Narcís de Carles del seu captiveri (tot i que ell no en pot ser l'autor) i que sigui per això que avui dia es conserva a la Biblioteca Diocesana de Girona (Ms 133), ja que l'arxiu de Casa Carles acabà ingressant a l'Arxiu Diocesà de Girona (Fons Casa Carles). L'any 1815, el rei concedí a Narcís de Carles, a petició d'aquest, la llicència absoluta del servei militar "*con uso de uniforme de capitán retirado y goce de fuero criminal*". El mateix any també obtingué, com el seu oncle, la condecoració de la Flor de Lis de França. Narcís de Carles degué sentir-se molt orgullós dels seus mèrits militars, ja que a partir de llavors, en les escriptures notariales que signava, mai no s'oblidava de fer-hi constar, al costat del seu nom, la seva condició de "*capitán retirado de los Reales Ejércitos*". De fet això és lògic. El patrimoni familiar i el títol de noble no havia hagut de fer res per aconseguir-los i, en canvi, el mèrit militar se l'havia guanyat ell personalment.

És un tret característic prou conegut i remarcat per molts historiadors que durant la guerra, en el bàndol dit "patriota", lluitaren conjuntament en contra de les tropes franceses persones que ja llavors o bé més endavant defensarien postures ideològiques o polítiques prou diferents, o fins i tot de signe contrari (com la liberal de l'*Empecinado* o l'absolutista del *cura Merino*). Una mostra més d'això, indicativa del que va ser el convuls segle XIX, podria ser el fet

que, mentre Narcís de Carles arribaria a ser alcalde liberal de Girona entre 1836 i 1838, el seu germà Josep M. s'enrolà en les files carlistes durant la primera guerra carlina (1833-1840), cosa que explicaria que l'any 1844 es trobés residint a Launaguet, al departament francès de l'Alta Garona. Ja fos per convenciment o per interès, Josep M. retornà a l'Estat espanyol i l'any 1847 es reincorporà al servei militar actiu en l'exèrcit isabelí en classe de comissari de guerra. Destinat a les Filipines, exercí els càrrecs de Governador Militar i Polític de les províncies i places de Zamboanga (1850-1852), Cavite (1852-1856) i Iloilo (1857-1861). En la seva carrera militar arribà al grau de coronel. L'exemple dels dos germans Carles ens serveix a la vegada per alertar sobre els perills de caure en determinismes socials o familiars a l'hora d'estudiar la ideologia política de les persones.

Ja fa una bona colla d'anys que Josep Fontana, investigant sobre com s'havia finançat a Catalunya la lluita contra els francesos, va arribar a la conclusió que la guerra l'havia pagada sobretot el camp.<sup>(5)</sup> A més de patir les destruccions de collites i d'infraestructures agràries, la manca de braços (pels allistaments militars, els morts, ferits i presoners) i altres efectes negatius derivats del conflicte, la població camperola va aportar el gruix de les contribucions ordinàries i extraordinàries, dels emprèstits i del que ell anomenà la "fiscalitat immediata de guerra", que no era altra cosa que els subministraments (sobretot en espècie) que els caps de l'exèrcit regular o de les forces armades irregulars, com els miquelets, exigien directament sobre el terreny on es trobaven i en el qual s'havien de mantenir, al marge del disposat per qualsevol administració. Aquesta "fiscalitat immediata de guerra", que Fontana calculava que a Catalunya devia haver pagat la meitat de l'esforç bèl·lic contra els francesos, era conseqüència de la ineficàcia flagrant de les vies de finançament més "ordinàries", per dir-ho d'alguna manera: la ineficàcia de la hisenda del govern central resistent (que recaptava molt poc i enviava menys a les províncies) amb el problema afegit que els cabals d'Amèrica arribaven cada vegada en menor quantitat, la insuficiència dels préstecs anglesos, de la recaptació de la hisenda provincial (que només hauria aconseguit una quarta part del capital necessari a través de diferents formes de recaptació ordinària i extraordinària, com el cadastre, la capitació, contribucions sobre el delme, etc.) i fins i tot dels emprèstits més o menys forçosos que les autoritats civils o directament les autoritats militars exigien als particulars (mitjà pel qual s'hauria recaptat una altra quarta part del total necessari). La insuficiència del que s'enviava a les tropes per al seu manteniment les obligava per tant a sostenir-se sobre el terreny a través d'exaccions, per les quals signaven rebuts o no, o bé mitjançant la pura rapinya

5. FONTANA, Josep, "La financiación de la guerra de la independencia", *Hacienda pública española*, 69 (1981) pàg. 209-228 i "Qui va pagar la Guerra del Francès?", dins FONTANA, Josep i altres, *La invasió napoleònica*, Bellaterra, UAB, 1981.

(al marge, evidentment, que alguns haguessin fet de la rapinya la seva particular forma de viure). No és estrany, doncs, que l'arribada de les tropes, tant les "pròpies" com les enemigues, fos temuda i viscuda com una autèntica plaga per la població rural, tal com relata la crònica escrita per l'hisendat d'Arenys de Munt Antoni Bellsollell:

"Nota de la cullita de l'any 1812 y de novetats ocorregudas.

Lo die 15 de maig de dit any tinguérem una pedregada bastant forta, que todas las sarmens y raïms va ferir y de resultes se fongueren molts raïms y los pochos quedaren no feren lo augment que aurían fet (...) Fou altre pedregada aver baxat las tropas de Milas y de Sarfiel lo dia nou de setembre y part quedaren en esta vila y part baxaren en Arenys. Estigueren dos dies allotjats per las casas, feren estragos amb los raïms, lo dany feren és incalculable perquè seguiren molta terra, perquè passàban de dos mil (...).

Nota de quant vingueren los francesos. Lo die 5 d'octubre 1812, vingueren a esta vila las tropas francesas y estigueren onse dies allotjats per las casas. Entre esta vila y Arenys de Vall serien més de dos mil; todas las casas éran plenas d'ells y animals, no y agué cap casa vacant. (...) Las tropas no dexaren cap fasol, ni cols, ni raïms per las viñas que no foren vermades. Per motiu de las nostras tropas y d'ells per Sant Mateu aguérem de vermar cosa may vista".<sup>6)</sup>

Val la pena de remarcar que en els allotjaments de soldats, com s'observa en aquesta cita un dels aspectes més gravosos de la guerra sobre la població civil dels llocs per on passaven les tropes, s'establien clares distincions socials. Així, les classes benestants no solien allotjar en les seves residències principals soldats rasos (i durant l'antic règim la noblesa estava exempta d'allotjaments), sinó oficials de l'exèrcit que, com hem pogut veure anteriorment, també eren membres eixits dels sectors socials més ben situats. D'aquesta manera, es dona a més la circumstància anecdòtica que el coronel d'infanteria del regiment de Palma que Antoni Bellsollell va tenir allotjat a casa seva aquell setembre no fou altre que Josep Ramon de Carles. Per la seva banda, Maria del Pilar de Carles, que residia a Girona, pagà durant el darrer setge de la ciutat el manteniment de diversos oficials de la guarnició, a més dels dos que, segons féu constar, "*mantiene en su casa*", i que molt probablement es tractava dels membres militars de la família que es trobaven dins la ciutat.

S'han conservat a l'arxiu de casa Carles alguns plec de rebuts i anotacions diverses sobre pagaments efectuats durant la Guerra del Francès. Els Carles van haver de fer front, com la major part de la població rural, a contribucions extraordinàries de guerra per sostenir l'exèrcit patriota i després el francès, així com a exaccions efectuades pels "miquelets espanyols", tot això en metàl·lic (amb diners, or o plata) o en espècie (sobretot blat, però també ordi i civada per als cavalls, oli, talons de fusta i palla), a més de bagatges per transportar

6. SIMON, Antoni, "La Guerra del Francès segons les memòries d'un hisendat del correiment de Girona", *L'Avenç*, núm. 113 (1988), pàg. 42-47.

subministraments a la tropa. De vegades calia fins i tot comprar expressament algunes coses per poder complir amb el que es demanava: el 1810, per exemple, es va haver de comprar, el maig, “un partit de farratge per a poder correspondre ab la part tocada a Casa Carles donar a la cavalleria francesa” allotjada a Torroella de Montgrí i, l’agost, un cavall, un carriot i els arreus per anar a bagatge. Totes aquestes “contribucions”, els Carles les pagaren a Girona (on tenien la seva residència principal) fins a la caiguda de la ciutat a mans dels francesos, o bé en els diferents pobles de l’Empordà on tenien propietats, ja fossin ells de forma directa o bé a través del seu administrador o dels masovers i majordoms dels seus masos. Aquests pagaments es troben resumits en la taula següent (vegeu-los amb més detall a l’apèndix 2):

### Pagaments efectuats pels Carles durant la Guerra del Francès (1808-1813)

	Bàndol patriota		Bàndol francès	
	en lliures	en espècie (Q = quartera)	en lliures	en espècie (Q = quartera)
1808	3.450	163 canes fusta	0	
1809	6.954	1 bóta oli	35	
1810	0		2.710	1 Q blat + 1 Q ordi
1811	0	145 Q blat + 1 Q ordi + 65 sacs i diverses mantes i sarrons plens de blat sense mesurar	105	
1812	0		383	0’75 Q ordi
1813	0		27	
<b>Total</b>	10.404		3.260	

Font: ADG. FCC. lligalls en quart 5 i 6, lligall foli 3 i AHG. Notaria de Torroella de Montgrí t. 451, 12-2-1815.

En total, des del 22 de juliol de 1808 fins al 17 d’abril de 1813 (període al qual corresponen aquests rebuts i anotacions), els Carles varen pagar 13.664 lliures, 146 quarteres de blat, 65 sacs i diverses mantes i sarrons plens de blat sense mesurar, 2,75 quarteres d’ordi, 163 canes fusta i una bóta d’oli. Pel que fa al valor de les quantitats entregades en espècie, només les 145 quarteres de blat entregades o requisades el setembre de 1811 (sense comptar els 65 sacs i diverses mantes i sarrons plens de blat sense mesurar que una partida de miquelets espanyols es va emportar del mas Pinell) haurien valgut 1.825 lliures

en el mercat de Girona,<sup>(7)</sup> en un context de preus especialment alts dels productes agraris.

Aquestes són, però, unes xifres incompletes, perquè encara caldria sumar-hi els dobles o mitjos cadastres i els desens i vintens sobre el cadastre que es varen imposar en molts pobles on els Carles tenien terres i que en els rebuts resulten molt difícils de destriar de la contribució corrent, així com algunes requisicions directes de valor indeterminat, com la que apareix en els comptes del patrimoni de 1809, on figura que el forment del mas Tomasi d'Albons i el mestall d'aquesta heretat i del mas Vicens de l'Escala "se n'o han portat los Francesos". Caldria també afegir-hi la pensió que la família enviava regularment a Narcís de Carles en el seu captiveri a França: des de l'abril de 1812 sabem que li enviaven 150 francs mensuals a través d'un tal Mr. Nodet de Lió, i 200 francs cada mes des del febrer fins al juny de 1813; el novembre de 1813 li van fer arribar 980 francs i uns altres 508 el gener de 1814. Per ponderar el pes que pogueren significar totes aquestes "contribucions" i despeses extraordinàries, assenyalarem que l'any 1826 un estat dels béns que llavors posseïa l'hereu de casa Carles, amb el seu valor en renda i en venda, estimava en 10.269 lliures la renda anual que llavors podia subministrar el patrimoni.<sup>(8)</sup> Un altre gran propietari de la regió de Girona, Francesc Planas i Rafer, hisendat de Torroella de Montgrí, sabem que durant la guerra contribuï al manteniment de l'exèrcit espanyol amb 49 quarteres de blat, 12 quarteres de sègol, 11 cavalls i 207 lliures.<sup>(9)</sup> Més lluny, un altre hisendat, el propietari de la casa Cavaller de Vidrà, assegurarà haver contribuït en diner i en espècie, per un valor total de 22.000 lliures, a la lluita contra els francesos.<sup>(10)</sup>

Pel que fa a les contribucions, a més, a les localitats empordaneses de Torroella de Montgrí, l'Escala, Bellcaire, Ullà, Albons, Pals, Serra, Fontanilles, Gualta i Palafrugell, on els Carles tenien terres, encara l'any 1815 es varen demanar terminis avançats del cadastre i contribucions extraordinàries per al manteniment de les tropes estacionades a la zona. A Serra de Daró, per exemple, a l'agost, els Carles van haver d'entregar 3,42 quarteres de civada per la requisició que ordenà el comissari de guerra de la divisió que llavors es trobava a Torroella de Montgrí i, al setembre, una altra quartera de civada per a la cavalleria de la Bisbal. I és que la situació de la tropa després de la guerra era del tot deplorable. Una carta datada a Lleida l'agost de 1815, que deu

7. Segons la sèrie de preus de la mercurial de Girona elaborada per Rosa Congost, Ramon Garrabou, Rosa Ros i Enric Sagner, que Enric Sagner amablement m'ha facilitat.

8. ADG. FCC. Lligall foli 3, "Estado de los bienes que posee Dn. Narciso de Carles, nombres de las fincas, pueblos en que se hallan situados, su valor en renta y venta, cargas que tienen sobre si, quien las impuso y para que fines y efectos" (maig de 1826).

9. A.H.G. Notaria de Torroella de Montgrí, t. 454 (28-VI-1818). Francesc Planas va fer prendre acta notarial dels pagaments efectuats a l'exèrcit espanyol durant la guerra per tal d'obtenir un certificat de crèdit de l'Intendent.

10. TERRADAS, Ignasi, *El món històric de les masies*, Barcelona, Curial, 1984, pàg. 247.



referir-se amb tota probabilitat a la situació del Regiment d'Infanteria de Guadalajara, del qual Josep Ramon de Carles havia de fer-se càrrec com a brigadier coronel a finals d'octubre, li informava que: *“no se ha encontrado en la caja un cuarto y, en caso de haver algún rebajado o alguna otra corta utilidad, es menester atender al calzado, pues es imposible q(u)e haya en todo el Exér(cito) de España otro batallón tan miserable, enteramente desnudo, descalzos, el armamento muy malísimo, viejo, creo tiene fusiles de todas las nazioni es de la Europa, y sin correa je. Más de 200 hombres se hallan y entran de ser(vici)o en mangas de camisa, pues, si no hay algún alivio para esta tropa antes de entrar en el invierno, van a pereser miserablemente helados de frío. Yo me acojo a la protección de V. para q(u)e haga lo posible a favor de estos infelizes, buscando algún medio aunq(u)e no seha (sic.) más q(u)e un pantalón, una camisa, una chaqueta, un gorro de quar(te)l y una camisa por plasa, pues care sen de esta última prenda más de 300 hombres q(u)e no tienen señal de ella”*.

Un altre aspecte relacionat amb la fiscalitat de guerra té a veure amb el fet que hi ha moltes maneres de demanar les coses. Es podia fer gairebé amb cortesia (la qual cosa no amagava al destinatari l'obligatorietat d'efectuar el “donatiu voluntari”), com ho feia l'Ajuntament de Girona en les repetides col·lectes de mig duro diari per al manteniment dels oficials de la guarnició que, per ordre de la Junta Governativa, va realitzar durant el darrer setge de 1809 entre els nobles, col·legis, gremis, eclesiàstics i altres persones de la ciutat, en nom del patriotisme i de l'esperança (avui sabem que vana) que la plaça fos socorreguda aviat, tal com mostra el següent rebut que el col·lector de la contribució signà a favor de Maria del Pilar de Carles el 15 d'octubre de 1809: *“con súplica para q(u)e tenga la bondad, como así lo espera de su acreditado patriotismo, de seguir el mismo ofrecim(ien)to q(u)e entonces hizo de socorrer a seis oficiales (...) convencido de q(u)e lo exige la gravedad de la urgencia, y con superior razón por ser tan fundadas como son las esperansas de verse esta plaza muy prontamente auxiliada”*.

Una altra forma molt diferent era la que s'emprava en una sol·licitud dirigida el 14 de gener de 1810, al cap d'un mes de capitular la ciutat de Girona, al “Señor D. Josef de Carles por la Casa de Carles”, que deia així:

*“Quedando señalado a V. la cantidad de dos mil duros para el apronto de la contribución que exige el Exmo Señor General en Gefe, deberá entregarla dentro el preciso término de 24 horas en la sacristía de la Sta Yglesia Cathedral en moneda metálica de oro, o plata sonante, o en alajas del mismo metal que se admitirán por su valor intrínseco, abonándosele lo que haga constar haver pagado a cuenta, en la inteligencia que, si dentro d(ic)ho término no ha V. cumplido, se le embiará la ejecución militar. La comisión permanecerá perenne desde las 8 de la mañana hasta las 5 de la tarde en d(ic)ha Sacristía para el cobro.*

*Julián Cuffi, com(isiona)do”*.

No és, doncs, d'estranyar que a sota d'aquesta missiva hi figuri la següent nota signada per "*Ignacio de Ros, com(isiona)do: La Comición ha recibido a cuenta mil doscientos cincuenta duros plata. Gerona 16 Enero de 1810*". Però, tot i l'amenaça del constrenyiment militar, es tractava, malgrat tot, d'una forma d'exigir la contribució de guerra ben diferent de la que hagué d'afrontar el majordom del mas Pinell de Torroella el 23 de setembre de 1811, quan: "*a la hora q(u)e serían más de las nueve de la noche se presentó en d(ic)ho manso una partida de migaletes españoles armados con su comendante, los que con muchas amenazas mandaron abrir la puerta, o sino q(u)e la echarían a tierra, y para evitar esta estrepitosa violencia bajó el mismo Jaime Cateura, maiordomo, a abrirla, y seguidam(en)te empezaron a reconocer la casa y llenaron muchos sacos, sarrones y mantas de trigo sin medirlo y se lo llevaron en varias carretas q(u)e a este efecto traían*".

El mosso del mas Gelabert declarà que, "*mandado por una partida de migueletes armados con su comendante*", havia ajudat a transportar aquell blat amb la carreta del mas fins a Palamós. El mateix sistema expeditiu, òbviament sense signar cap rebut, feren servir altra vegada els miquelets al cap de set dies, quan trencaren la porta del graner del mas Pinell i s'emportaren més de 60 quarteres de blat. Aquesta era la manera com massa sovint es cobrava la "fiscalitat immediata" de guerra de què parlava Fontana.

Un altre efecte econòmic (però també social i fins i tot polític o ideològic) de la Guerra del Francès és el fet que, com és sabut, durant aquesta guerra, tant pel trasbals material inherent al conflicte com per la crítica contra el règim senyorial que malgrat els absolutistes s'anava difonent, va incrementar-se la resistència pagesa, que ja venia del segle XVIII, a efectuar determinats pagaments que podien ser considerats feudals, com els delmes. També sembla, però, que va propiciar en alguns casos la resistència a pagar les rendes directament derivades dels drets de propietat sobre la terra i dels contractes agraris. Així, si Narcís de Carles, propietari de l'edifici de la presó, es queixava l'any 1830 a l'Ajuntament de Torroella de Montgrí que des del 1808 només havia cobrat una sola vegada (l'any 1816) els drets de presó que li corresponien pels presos que hi eren internats o pels bestiaris que s'hi confinaven per haver pasturat on no devien –tot afirmant que "*los derechos de cárcel se cobran ecsactam(en)te antes de la guerra de 1808 y tan sólo han dejado de pagarse desde dicha época*", i que "*no es mi ánimo perder el señorío q(u)e tengo de las cárceles*", per la qual cosa sollicitava que "*se aclare este particular poniendo espedito mi derecho p(ar)a lo sucesivo*"–, els comptes de casa Carles també enregistren, durant la guerra, la resistència d'un masover a pagar els terços: en els comptes de 1810 l'administrador anotà que el masover del mas Sunyer de Serra "no ha entregat lo forment y se sap lo ha venut", i que el terç d'ordi encara "lo té lo masober".

Les classes benestants tenien, malgrat tot, recursos per ordinar estratègies i minimitzar l'impacte econòmic de la guerra sobre el seu patrimoni. Després de

la capitulació de la ciutat, la casa Carles de Girona fou ocupada pels oficials de l'exèrcit francès. Poc després, el 1810, l'oncle Josep Ramon, curador i administrador dels béns del seu nebot Narcís, va portar a terme una hàbil estratègia amb l'ajut del seu administrador, Josep Alabau Planas (qui potser fins i tot la va idear), per tal de salvar bona part de les rendes del patrimoni de la seva possible incautació a mans dels francesos. Així, el 31 de juliol de 1810, Josep Ramon signà una escriptura segons la qual teòricament arrendava tots els masos que els Carles estaven explotant directament, per cinc anys i al terç de fruits, a una companyia formada pel mateix Josep Alabau, Josep Costa (tots dos figurant en el contracte com a comerciants de Torroella de Montgrí) i Genís Ferrer Aimerich (comerciant de la Bisbal). Igualment, el 6 d'agost, els signà una àpoca de 38.887 lliures i 13 sous com si els hagués venut els arres i el bestiar d'aquells masos. Pels comptes del patrimoni, sabem, però, que aquelles heretats, en realitat, seguiren essent explotades per casa Carles mitjançant conreu directe. El novembre de 1810, Guillerme Aynal de Beaulieu, "Major de Infanteria, verificador dels dominis del Departam[en]t de la alta Catalunya, y Comicionat del M.I.Sor. Intendent de fianzas de dit Corregim[en]t de Gerona", ordenà, efectivament, l'embargament i segrest dels béns mobles que restaven a la casa Carles del carrer Hospital de Torroella de Montgrí (on residia amb la seva família l'administrador del patrimoni), així com de tots els béns immobles propietat de Narcís de Carles, que llavors es trobava ja presoner a França.

Una vegada passat el conflicte bèl·lic, el 20 d'agost de 1815, Josep Ramon de Carles i el seu administrador signaren una altra escriptura declarant nul·les les dues escriptures d'arrendament i d'àpoca signades el 1810, atès que aquestes "es[critu]ras, encara que públicas, foren firmadas ab expressa cautela y simulació y al sol fi de precaucionar q[u]e lo enemich no se apoderàs de dits cabals y arres com e igualment del fruits de ditas quatre heretats arrendadas, com en efecte per est medi pogué conseguirse el no haverse apoderat sinó de la tercera part dels fruits [de] aquells".<sup>(11)</sup> D'aquesta manera, gràcies al paper d'intermediari desenvolupat per l'administrador Alabau en aquests arrendaments, la família Carles pogué conservar una part important del producte dels seus masos. Tenir un administrador de plena confiança els resultà així de vital importància en un cas extrem de dificultats, com fou l'ocasionat per la incautació de tot el patrimoni durant la guerra. La seva administració dels interessos de casa Carles, mentre l'oncle Josep Ramon estava ocupat en campanyes militars i l'hereu estava

11. En efecte, en els comptes del patrimoni dels anys 1812, 1813 i 1814, Josep Alabau anotà totes les despeses ocasionades per la incautació dels terços dels masos: pagaments a "Narcís Diví i companyia de Gerona" pel subarrendament fet al mateix Josep Alabau dels terços del mas Puig de Felines (aquella companyia els devia haver arrendat al govern francès); a Genís Hugas i Pagès, de Torroella de Montgrí, per l'arrendament dels terços dels masos Puig i Figueras "fet al Govern, de que me féu cessió"; a Josep Terrades i Massot per l'arrendament dels terços dels masos Torre Bagura i Ral "pagat al Govern"; i al "Recebedor dels Dominis de la Bisbal" pel preu "de lo arrendat al Govern (...) a saber Pinell, Closa Pagesa, mas Carles, terras de Palafrugell, Serra, terras de la Vila" (Torroella de Montgrí), "de Ullà, Alrechs y Albons".

presoner a França, degué ser també quelcom decisiu per a la conservació del patrimoni en uns moments tan crítics.<sup>(12)</sup>

Acabada la guerra va ser un autèntic calvari per als Carles, igual com per a la resta de la població, intentar recuperar del govern com a mínim els “*préstamos patrióticos*” –com se solien anomenar llavors– teòricament reintegrables; ja que evidentment era impensable recuperar el que s’havia pagat als francesos o bé a les forces armades irregulars, directament sobre el terreny, sense cap mena de rebut. L’any 1815 presentaren a tal efecte a l’Ajuntament de Torroella de Montgrí vint rebuts de préstecs i subministraments entregats els anys 1808 i 1809 al bàndol patriota, “*quales recivos pertenecen a d(ic)ho Adm(inistrad)or general (del patrimoni Carles) por tenerlos en crédito por el amor patriótico de d(ic)ha Casa de Carles*”. Aquests rebuts, junt amb els d’altres particulars (com el comerciant Agustí Coris, per 200 pedres de fusell, 12 duros, 8 bótes de vi i 8 mallals d’oli; el negociant Ildefons Roig i Planas, per 75 duros i 8 mallals d’oli; o Teobald Púbol, pagès propietari i comerciant, per diferents lliuraments d’un valor total de 1.757 lliures), foren presentats per l’Ajuntament de Torroella a la Intendència per a la seva liquidació i, els anys 1817 i 1818, aquest rebé en conseqüència diferents quantitats de diners de la Comptadoria de l’Exèrcit per poder reintegrar als particulars. L’Ajuntament, però, només pogué o volgué abonar als Carles 928,5 lliures pel valor de quatre dels vint rebuts que havien presentat i els tornà els rebuts restants. L’any 1824 els Carles ho tornaren a provar i presentaren a Barcelona, a l’oficina de la Comissió de Liquidació de l’Exèrcit i a l’Intendent, dotze d’aquells rebuts, un altre de 85 quarteres de blat lliurades el 1811 i un certificat de préstecs fets a la Junta Corregimental de la ciutat de Girona els anys 1808 i 1809 per valor de 2.524 lliures. Aquella vegada només els tornaren sis rebuts, els corresponents als pagaments efectuats per al manteniment dels oficials durant el darrer setge de Girona. La Guerra del Francès havia agreujat encara més els problemes de la hisenda d’antic règim, que ja es trobava en fallida des d’abans del conflicte i no podia fer front a aquells deutes. Narcís de Carles s’emportà part d’aquell crèdit sense interessos a la tomba: en l’inventari del patrimoni que es va fer després de la seva mort l’any 1839 encara figurava el deute de les 2.524 lliures entregades a la Junta Corregimental de Girona.

Després de la guerra, el patrimoni Carles va passar per una llarga etapa de dificultats financeres que acabaren provocant la venda de diversos masos a carta de gràcia i, l’any 1855, del mas Vicens de l’Escala a perpetuïtat. Sovint la Guerra del Francès era al·legada pels Carles com un dels principals motius que els havien

12. Coneixem com a mínim un altre cas en què l’administrador jugà també un paper crucial en la defensa dels interessos d’un gran patrimoni durant la Guerra del Francès: per tal de salvar els interessos del seu amo durant el conflicte, l’administrador del marquès de Benavent aconseguí ser nomenat segrestador i administrador general dels seus béns per la Junta Superior del Principat; malgrat això, però, finalment no pogué salvar les rendes per al seu amo, ja que foren assignades a la mare del marquès, que mantenia un plet amb el seu fill per causa de la seva pensió alimentícia (RIQUER, Martí de, *Quinze generacions d’una família catalana*, Barcelona, Quaderns Crema, 1999, pàg. 906-909).

conduït a aquelles dificultats, tot i que n'hi hagué d'altres tant o més importants. En realitat, el seu endeutament fou conseqüència d'un conjunt interrelacionat de causes internes i externes al patrimoni, entre les quals la Guerra del Francès només va ser una guerra més: el pagament de dots i legítimes, les dificultats en el cobrament de censos emfitèutics i préstecs, el seguit de males collites que varen donar-se durant i després de la guerra, els altres conflictes armats i les turbulències que va patir el país durant la primera meitat del segle XIX i la mateixa mecànica del deute, que feia que aquest anés augmentant per si sol a causa de l'acumulació dels interessos i la reducció de la base de la renda que provocaven les successives vendes de patrimoni. En un debitori de l'any 1819, Narcís de Carles justificava la necessitat d'aquella operació, *“por motivo y con el fin de reparar los gravísimos daños que sufrieron di(ch)os mis patrimonios en la última ruinosa guerra por el sitio memorable de Gerona y otras muchas gravosas circunstancias, las cuales fueron maiores que las que sufrieron los demás hacendados de las mías, así por haber muerto en aquel sitio mi señora madre Dna. María del Pilar de Carles O'doyle, como por haber servido yo y mi único hermano Dn José en los Ex(érci)tos Españoles, motivo de que, no habiendo quedado persona alguna de mi familia que estubiese al frente de la casa y patrimonios, quedaron éstos abandonados y expuestos más que otros a la desolación, destrucción y arvitrio del vencedor”*.

Tot i aquestes dramàtiques paraules, però, la situació del patrimoni Carles després de la guerra no era tan desesperada com podria imaginar-se. Així, just després del conflicte, l'octubre de 1814, l'oncle Josep Ramon, com a administrador general dels béns de casa Carles, va realitzar un inventari del patrimoni<sup>(13)</sup> tot fent constar que l'anterior inventari que havia pres l'any 1810 no s'havia pogut fer “ab aquella legalitat y fidelitat degudas, ja per motiu dels accidents de la guerra que lo privaren de haver tingut que ocultar molts dels mobles y alajas perque no caiguessen en poder del enemich, ja també per motiu que moltas de ellas se trobaban en la casa solar de dita ciutat de Gerona ocupada per generals del exércit enemich y que se valgueren senyors de ellas disposanne a son arbitre y voluntad, per lo que se han perduts molts de dits mobles y alajas”.

Malgrat assegurar-se, però, en el preàmbul que per causa de la guerra s'havien perdut tants de mobles i “alajas”, el cos del mateix inventari fa difícil de creure-ho atès que hi apareix relacionat tot el parament de la casa (mobles, roba, quadres, escultures, llibres, etc.), una “caixeta” guardada a la pallissa de la casa Carles de Torroella dintre de la qual hi havia una quantitat gens menyspreable de plata –tres tinters, dinou “marselinas”, quaranta-dos coberts, tres “cotxerons”, trenta-sis culleretes, un “tenedor ab manech de plata”, un platet, tres vinagreres, una cafetera, una escupidora, sis “candaleros”, una espalmatòria, una “ostiera sorrera” amb el seu platet, un santnom de Maria,

13. AHG. Notaria de Torroella de Montgrí, t. 450 (26-10-1814).

una marededéu petita, dos santristos, un “calis dorat”, dos punys d’espasa i dos punys més que no es diu de què són–, a més de dos punys d’espasa de mareperla i dues capsetes amb sivelles guarnides de pedreria. A la mateixa casa de Torroella, hi havia també una quantitat important de joies i “alajas” d’or, plata i pedreria i, a la casa de Girona, 667 lliures, 19 sous i 5 diners en efectiu. En un armari de noguer del “quarto de la llibreria” de la casa de Girona es conservaven igualment els papers de l’arxiu, i també hi havia papers i pergamins en dos baguls de la casa Carles del carrer Hospital de Torroella. És evident que totes aquestes pertinences (inclosos molt probablement els documents de l’arxiu)<sup>(14)</sup> havien estat amagades durant la guerra.

Els grans propietaris tenien, per tant, molts més recursos que els petits o que els pagesos sense terra per minimitzar l’impacte de la guerra sobre les seves economies. Alguns hisendats, però, no només van tenir recursos per parar el cop, sinó que fins i tot van treure profit econòmic de la guerra, ja fos beneficiant-se del negoci del subministrament a l’exèrcit –com els Jordà de Pont de Molins, que van enriquir-se amb el subministrament de pa a la tropa gràcies a un molí fariner molt modern que havien construït a primers de segle–,<sup>(15)</sup> com especulant amb la producció agrícola gràcies a la forta alça dels preus que provocaren el context bèl·lic i les males collites.<sup>(16)</sup>

Després de la guerra, els Carles fins i tot participaren directament del mite que es construï al voltant d’aquesta. L’hereu tornà del seu captiveri a França i l’any 1816 es casà amb Joaquina de Mendoza, filla del cèlebre mariscal Joaquim de Mendoza i de Hermiaga, militar que havia estat governador militar i polític de la ciutat de Girona i que morí al darrer setge de la ciutat, com la mare de Narcís. L’interès econòmic estigué totalment absent d’aquell matrimoni ja que, per molt reconeixement que hagués pogut tenir en vida o en mort el pare de la noia, la seva vídua devia trobar-se en escassetat de recursos, com ho demostra el fet que Joaquina no va aportar dot al matrimoni, sinó que fou el mateix Narcís de Carles qui assignà 5.000 lliures en concepte de dot a la seva futura muller per tal que, en cas de sobreviure’l, “*quede competentemente*

14. Els documents de l’arxiu, pel valor que tenien com a provatoris dels drets de propietat i de les rendes del patrimoni, eren especialment protegits pels nobles i els hisendats que miraven de posar-los sota bona protecció en moments de perill per causa de guerres o revolucions. Un exemple seria el cas de Martí de Riquer (sisè marquès de Benavent i comte de Casa Dávalos), que durant la revolució de 1868 encarregà a la seva muller per carta el següent: “*Al menor atropello que se cometa en ésa a la propiedad, lo que no creo atendidas las buenas disposiciones del Gobierno Provisional, coge ante todo todos los papeles del archivo y, cerrados en un cofre, llévalos a casa tu hermano Narciso, y rogándole de mi parte que me los guarde, dile que le confío lo más sagrado después de ti y mis caros hijos... Procura colocar bien los legajos sin revolverlos, poniendo los pergaminos en un cofre separado (...) Yo ya pondré por mi parte a salvo la parte del archivo que tengo en ésta (Bassols) si las circunstancias lo exigen*”. (RIQUER, Martí de, *Quinze generacions...*, op. cit., pàg. 1181).

15. CAMPO, Ferran del, *Set segles d’una família empordanesa. Els Jordà de Molins*, Olot, Brau edicions, 2000, pàg. 135-136.

16. Vegeu per exemple el cas dels propietaris de Vidrà, amb l’agreujant que llurs possibilitats d’especulació foren clarament afavorides per l’Ajuntament (TERRADAS, Ignasi, *El món històric...*, op. cit., pàg. 253-254).

*dotada y pueda por durante su viudez mantenerse con el lustre y decencia correspondiente a su estado y calidad*". A més de considerar que es tractava de la filla d'un exgovernador de la ciutat, també cal tenir en compte que el prestigi militar devia haver-se incrementat notablement després de la Guerra del Francès. Narcís de Carles devia ser especialment sensible a aquest fet després d'haver participat personalment en la guerra i d'haver estat presoner dels francesos. La circumstància que la mare del nuvi hagués mort en el mateix setge que Joaquim de Mendoza potser també aportà raons personals a l'enllaç, si bé tampoc no podem descartar que les dues filles naturals que havia tingut impedissin a Narcís aspirar a contraure matrimoni amb una noia que li aportés un bon dot.

Quedem-nos en qualsevol cas, i per acabar, amb algunes idees que, per resumir, voldria remarcar. En primer lloc, que la guerra la va pagar i la va patir sobretot el camp; però que, com que la societat agrària era profundament desigual, també eren molt desiguals les conseqüències que una guerra podia tenir sobre les economies particulars dels individus. En aquest sentit, he volgut posar de manifest com els grans propietaris sovint tenien prou recursos per trampejar la situació i mai no passaven tantes privacions quan estaven en campanya, ni perdien proporcionalment tants capitals propis quan estaven a la rereguarda, com els sectors pagesos més febles. Alguns hisendats fins i tot van poder treure profit de la situació. La guerra accelerà sens dubte la crisi de l'Antic Règim, tant econòmicament agreujant la crisi de la hisenda, com ajudant a estendre el qüestionament de les seves bases socials i ideològiques. La legislació de Cadis, tot i que amb prou feines va poder ser aplicada, va quedar com un referent per al futur i els qüestionaments del sistema, que encara s'insinuaven només tímidament en la societat d'aquell temps, esclatarien amb força no gaires anys a venir dinamitant el vell ordre social i polític i ajudant a construir, amb totes les seves tensions i limitacions, el nou ordre liberal.

## APÈNDIX I. ARBRE GENEALÒGIC DE LA FAMÍLIA CARLES

\*: naixement

†: defunció

b.: bateig

c.: circa

CM: capítols matrimonials

t.: testament

alc.: Alcalde

alc. 1r.: Alcalde primer

aj.: Ajuntament

Dc: Diputat del comú

DC: Diputat a Corts (entre parèntesi el districte electoral pel qual fou elegit)

DP: Diputat provincial (entre parèntesi el districte electoral pel qual fou elegit)

R: Regidor

S: Senador

SP: Síndic personer

SPG: Síndic procurador general

SV: Senador vitalici

tin. d'alc.: Tinent d'alcalde

Nota: els càrrecs municipals en què no s'especifica l'Ajuntament corresponen a l'Ajuntament de la ciutat de Girona. Entre parèntesi després d'un títol nobiliari o d'un grau militar la data de la seva concessió.

Fonts: ADG. FCC.: Carpeta 2; lligall foli 2 (Títols. Privilegis. Documents personals); lligall foli 4 (Capítols. Inventaris); lligall foli 5 (Testaments). Càrrecs polítics: vv.AA., *Història de la Diputació de Girona*, (1989); SIMON TARRÉS, A., *La crisis del Antiguo Régimen en Girona*, (1985), pàg. 187-214 (període 1808-1836); Arxiu Municipal de Girona. Sèrie IX.2 (eleccions municipals), lligalls 2 i 3 (període 1836-1854).



## APÈNDIX 2. PAGAMENTS EFECTUATS PELS CARLES DURANT LA GUERRA DEL FRANCÈS

EN DINER (o en espècie i valorats en diner)

Bàndol	data	lloc	motiu	lliures	sous	diners
P	1-8-1808	TM	al comissionat de la Junta Superior de Girona, 10 Q blat, de valor	67	10	
P	5-8-1808	Girona	préstec patriòtic ordenat per la Junta Governativa de la ciutat de Girona	2.000		
P	19-8-1808	Girona	valor del 10% de la plata s'ha remarcat per ordre de la Junta Governativa de la ciutat de Girona	336	6	8
P	26-10-1808	TM	al comissionat de la Junta Superior de Girona, 150 Q blat, de valor	956	5	
P	8-12-1808	Girona	avançament de la contribució dels <i>12 millones</i> ordenada per la Junta Central del Reino	90		
P	30-1-1809	Girona	339 unces de plata per la 3a part de la plata de tots els particulars i les esglésies del corregiment manat entregar per la Junta Governativa de Girona, de valor	678	5	
P	30-1-1809	Girona	or, entregat al comissionat de la Junta Governativa de Girona, de valor	118		
P	7-5-1809	Girona	730 unces plata + 8 unces or per la 3a part de la plata de tots els particulars i esglésies manat entregar per la Junta Governativa de Girona, de valor	1.700		
P	5-6-1809	TM	per mantenir "los 2 reems en Figueras per ordre del Sr Correg(id)or"	15		
P	24-6-1809	Girona	" <i>préstamo forzado</i> " dels veïns acomodats per ordre de la Junta de la ciutat de Girona	120		
P	6-8-1809	Girona	al " <i>Ministerio de la Rl Hacienda y Guerra de la Plaza de Gerona</i> ", 50 Q blat	300		
P	18-8-1809	Girona	364 unces plata per la tercera part de la plata de tots els particulars i les esglésies manat entregar per la Junta Governativa de Girona, de valor	729		
P	25-9-1809	TM	taxa per a la manutenció del sometent "que d'ordre del Sor General deu aprontarse"	25		
P	5-10-1809	Girona	manteniment de 4 oficials de la guarnició de la plaça de Girona durant 6 dies " <i>y à mas mantiene dos en su casa</i> "	22	10	
P	9-10-1809	Girona	manteniment de 4 oficials de la guarnició de la plaça de Girona durant 6 dies	22	10	
P	9-10-1809	Girona	manteniment de 2 oficials de la guarnició de la plaça de Girona durant 6 dies	11	5	
P	15-10-1809	Girona	manteniment de 8 oficials de la guarnició de la plaça de Girona durant 4 dies " <i>a mas mantiene en su casa otros dos</i> "	15		
P	4-11-1809	Girona	manteniment de 4 oficials de la guarnició de la plaça de Girona durant 6 dies	22	10	

Bàndol	data	lloc	motiu	lliures sous diners		
P	14-11-1809	Girona	manteniment de 4 oficials de la guarnició de la plaça de Girona durant 6 dies, a més dels 2 que manté a casa seva també durant 6 dies	22	10	
P	22-11-1809	Girona	venudes a la <i>Real Hacienda</i> (dipositades a l' <i>Almacén de provisiones de Gerona</i> ), 49 Q blat	441,3		
P	4-12-1809	Girona	venudes a la <i>Real Hacienda</i> (dipositades a l' <i>Almacén de provisiones de Gerona</i> ), 25 Q blat	187,6		
P	1808-1809	Girona	préstecs reintegrables fets a la Junta Corregimental de la ciutat de Girona durant els anys 1808 i 1809	2.524		
F	17-12-1809	?	“contribució posada per los francesos”	35		
F	14-1-1810	Girona	“contribució exigida pel Sr. General en Gefe”	2.345		
F	26-2-1810	?	contribució manada pagar per l'Ajuntament i per la tropa francesa	60		
F	31-5-1810	TM	comprar “un partit de farratge per a poder correspondre ab la part tocaba a Casa Carles donar a la cavalleria francesa” aposentada en dit lloc	13	2	6
	16-7-1810	?	“contribució de mantenir los bagatges en lo Real Servei manat per lo actual Govern en 7 febrer prop passat”	13	7	5
F	25-7-1810	TM	bagatges	12	3	9
F	13-8-1810	TM	comprar 1 cavall per anar a bagatge	60		
F	20-8-1810	Gualta	bagatges	25	6	3
F	?-8-1810	TM	comprar 1 carriot i arreu per anar a bagatge	31,5		
F	10-9-1810	Escala i Bellcaire	contribucions extraordinàries	36	18	11
F	14-11-1810	Ullà	bagatges	23	1	3
F	16-11-1810	TM	bagatges	67,5		
F	3-12-1810	TM	bagatges	22,5		
F	?-2-1811	?	contribució dels carros de la brigada de Girona	16	14	7
F	11-2-1811	Pals	per als 8 carros “que manté el cantó de la Bisbal en lo parque de Girona”	19	6	
F	?-?-1811	Albons	pels carros de la brigada de Girona	3	5	
F	?-3-1811	Ullà	per la brigada	2	9	4
F	1-4-1811	Escala i Bellcaire	contribucions extraordinàries	23	10	6
F	?-?-1811	?	per a la brigada	1	7	8
F	1-6-1811	TM	per a la brigada	19	8	9
F	23-12-1811	?	per als 8 carros “que manté el cantó de la Bisbal en lo parque de Girona”	19	6	
F	30-3-1812	?	pels carros “del parque de Girona”	6	15	
F	?-6-1812	?	per a la brigada de Girona	4		
F	11-6-1812	?	per a la brigada	21	13	3
F	11-6-1812	?	per a la brigada	17	16	8
F	11-6-1812	?	per a la brigada	3	16	7
F	11-6-1812	?	per a la brigada	2	0	6
F	10-7-1812	?	per a la brigada	3	12	2

Bàndol	data	lloc	motiu	lliures sous diners		
F	10-7-1812	?	per a la brigada	2	19	6
F	10-7-1812	?	per a la brigada	0	12	9
F	10-7-1812	?	per a la brigada	0	6	9
F	13-8-1812	?	per a la companyia de reserva i la brigada	0	14	5
F	13-8-1812	?	per a la companyia de reserva i la brigada	3	12	2
F	13-8-1812	?	per a la companyia de reserva i la brigada	0	11	11
F	13-8-1812	?	per a la companyia de reserva i la brigada	2	19	6
F	13-8-1812	?	per a la companyia de reserva i la brigada	0	2	7
F	13-8-1812	?	per a la companyia de reserva i la brigada	0	12	9
F	13-8-1812	?	per a la companyia de reserva i la brigada	0	1	11
F	13-8-1812	?	per a la companyia de reserva i la brigada	0	6	9
F	17-8-1812	?	per a la companyia de reserva i la brigada	0	12	8
F	17-8-1812	?	per a la companyia de reserva i la brigada	37	17	6
F	8-9-1812	?	“termini imposat, brigada i carretera de Pals”	7	5	4
F	17-9-1812	?	per a la brigada	3	12	2
F	17-9-1812	?	per a la brigada	2	19	6
F	17-9-1812	?	per a la brigada	0	12	9
F	17-9-1812	?	per a la brigada	0	6	9
F	?-9-1812	?	per a la brigada	0	6	10
F	?-9-1812	?	per a la companyia de reserva	2	0	3
F	11-10-1812	Albons	“per terminis imposats” i la brigada	3	6	10
F	16-10-1812	TM	per a la brigada	10	16	6
F	16-10-1812	TM	per a la brigada	8	18	6
F	16-10-1812	TM	per a la brigada	1	18	3
F	16-10-1812	TM	per a la brigada	1	0	3
F	25-10-1812	Albons	“per terminis imposats” i la brigada	6	13	7
F	15-11-1812	?	un bagatge de portar palla a Girona per ordre del Govern	7	1	
	22-11-1812	?	un bagatge de portar palla a Girona per ordre del Govern	7	1	
F	22-11-1812	?	un bagatge de portar palla a Girona per ordre del Govern	7	1	
F	28-11-1812	?	“per la multa de la palla”	164,4		
F	7-12-1812	?	“per la multa de la palla requerida per lo Govern en lo mes de Juliol”	15	7	6
F	8-12-1812	?	anar a bagatge a la carretera de Palafrugell	13	2	6
F	28-12-1812	?	anar a bagatge per portar palla de la Bisbal a Girona	7	17	6
F	23-1-1813	?	un bagatge de portar palla de la Bisbal a Girona per ordre del govern	1	12	
F	8-2-1813	?	un bagatge	10	10	
F	23-2-1813	?	un bagatge	12		
F	17-4-1813	?	un bagatge	2,6		
<b>TOTAL</b>				<b>13.664</b>	<b>14</b>	<b>11</b>

ESPÈCIE (no valorats en diner)

Bàndol	data	lloc	motiu	blat	ordi	altres
P	22 i 26-7-1808	TM	44 “canes de a ocho” de fusta en taulons per ordre de la Junta del Corregiment de Figueras + 119 canes “en 500 tables de fusta” per ordre del governador de la plaça de Roses			
P	26-9-1809	TM	als regidors de TM per a l'exèrcit espanyol apostat a la Bisbal			
F	14-11-1810	Gualta	“per la contribució del francès”			
P	15-8-1811	TM	“entregat per a la Cavalleria Española”			
P	23-9-1811	TM	requisades per la força per una partida de miquelets espanyols armats amb el seu comandant, tretes del mas Pinell			
P	25-9-1811	?	no consta			
P	30-9-1811	TM	requisades per la força per una partida de miquelets espanyols armats amb el seu comandant, tretes del mas Pinell			
F	20-11-1812	?	“per sembrar per la Cavalleria del Govern”			

P= patriota      F= francès      Q = quartera      TM = Torroella de Montgrí

Font: ADG. FCC. Lligalls en quart 5 i 6, lligall foli 3 i AHG Notaria de Torroella de Montgrí t. 451, 12-2-1815.

## Martí de Carles i de Quintana

b. 14-7-1721, Torroella de Montgrí  
t. 16-4-1797, codicils 6-5-1803 (B. Bou, notari de Girona)  
† 19-12-1804  
noble (12-3-1737, a Martí de Carles i de Teixidor)  
càrrecs: Aj. de Torroella de Montgrí  
De (1789)

= Marianna de Puig i Diern  
casats el 4-10-1756, Blanes  
b. 21-3-1730, Girona  
CM Irs. 31-12-1758, 2ns. 21-1-1766 (P. Sala, notari de Girona)  
t. 16-4-1797, codicils 13-4-1802 (B. Bou, notari de Girona)  
† 19-4-1809, Girona

### Antoni de Carles i de Puig

\* 8-1-1771, Girona  
† 17-12-1843  
Brigadier

### Maria del Pilar

O'Doyle i de

Molina  
casats el 4-11-1790,  
Palma de Mallorca  
\* 8-11-1775, Madrid  
† 26-12-1809, Girona

### Josep Ramon de Carles i de Puig

\* 8-1-1771, Girona  
† 17-12-1843  
Brigadier

Cavaller de l'orde de San Hermenegildo  
Governador interí de la plaça de la Seu  
d'Urgell (11/1811-2/1812),  
del fort de Cardona (13/12/1823-8/1824)  
i de la plaça de Girona (6/1822-8/1822,  
23/10/1830-30/11/1830, 8/1837)  
Solter

### Maria Francesca de Carles i de Puig

Narcís de Ciurana

= i Viader

CM 21-10-1784  
(A. Boer, notari de Girona)  
† 10-5-1794  
Noble  
Hereu  
SPG (1791-1794)

### Maria Antònia de Carles i de Puig

\* 6-5-1758

= Jaume O'Doyle i Gueran  
casats el 19-9-1784, Girona  
b. 31-12-1755  
CM 5-3-1785 (A. Boer, notari de Girona)  
Brigadier de Dragons (4-9-1795)  
Corregidor polític i militar de Cervera  
(15-1-1793)

= M. Lluïsa de Pedrolo

### Narcís de Carles i O'Doyle

\* 6-8-1791, Girona  
† 16-3-1839, Amèlie-les-

Bains (França)

Noble Hereu

Retirat del servei militar

amb grau de capità

R (1833)

alc. (7/4/1836-6/11/1836)

alc. Ir (6/11/1836-6-5-1838)

### Josep Maria de Carles i O'Doyle

\* 19-3-1794

† entre 1861-1864

Coronel

Governador militar i polític

de les províncies i places de

Zamboanga (1850-52),

Cavite (1852-56) i Iloilo

(1857-61) de les Filipines

= Maria Pons

casats el 1818?

### Francesc de Ciurana i de Carles

Noble

Hereu

Retirat del servei militar

amb grau de capità.

SP (1815-1817)

R (29/3/1820-12/1821)

R (1823-1833)

### Narcisa de Ciurana i de Carles

= Esteve

Ulzurrun

de Aranza

CM 9-8-1815

(J. Bou, notari de Girona)

Tinent coronel dels Reials

Exèrcits

= Antònia de Ferrer

i de Parrella

Noble

CM 3-1-1816 (J. Bou, notari de Girona)

= Francesca de Bordons

CM 28-1-1829 (J. Bou, notari de Girona)

### Carolina de Carles i Berthillot

\* c. 1814, Mâcon

(França)

† 24-10-1864, Gràcia

(Barcelona), a 50 anys

Filla natural

Soltera

### Narcisa de Carles i Berthillot

\* c. 1815

† 20-5-1862, a

Varennès-les-Mâcon

(França) a 47 anys

i vídua

Filla natural

### Maria del Pilar de Carles i de Mendoza

b. 22-6-1818

† 7-5-1886,

la Jonquera

### Joaquim de Carles i de Mendoza

\* 27-2-1822, Girona

t. 29-4-1893 (C. Cardellach,

notari de Barcelona)

† 3-8-1895, Girona

Noble Hereu

tin. d'alc. (1/1/1848-31-12-1849)

can didatura monarquica-

constitucional

tin. d'alc. (1/1/1850-31-12-1851)

DP (Girona) (1852-1854)

(1856-1858)

(25/11/875-6/3/1876)

### Emili de Carles i Pons

= Federica

### Narcís de Ciurana i de Bordons

= Rosa de Ferrer i de Manresa

casats el 4-3-1848, Girona

\* 29-3-1827, Girona

CM 2-3-1848 (J.M. Salamó, notari de Girona)

† 29-1-1911, Girona

Pubilla

Narcís de Ciurana i de Bordons

altres fills

### Maria Concepció Armet i de Carles

\* ?, la Jonquera

= Carles Bosch

de la Trinxeria

casats el 23-1-1864

\* 1831, Prats de Molló

† 15-10-1897, la Jonquera

Escriptor i propietari rural

### Joaquim de Carles i de Ferrer

b. 25-10-1851

† 7-12-1921

Hereu

DP (Santa

Coloma de F.)

(3/11/1884-

2/11/1888)

### Maria Dolors de Carles i de Ferrer

b. 28-3-1853

= Robert Robert i

Surís

casats el 3-5-1879,

Girona

\* 1851, Barcelona

(M.Martí,

notari de Barcelona)

† 1929, Torroella de Montgrí

Fil·l d'Agustí Robert i Gorgoll

(hisendat, vet de Gràcia, Barcelona)

i Maria Surís i Baster

Marquès de Robert (1888)

Comte de Serra i Sant-Isclé (1891)

Comte de Torroella de Montgrí (1907)

Marquès de Serralavega (1928)

Advocat, propietari, financer i

polític (partit conservador)

DC (Torroella de M.) (1891-1892)

(1901-1907)

S (Girona) (1893-1898)

SV (des de 1907)

### Emili de Carles i de Ferrer

† 1929

Enginyer

forestal

b. 1-1-1860,

a la catedral

de Girona

† 1934

Advocat

vet de Barcelona

### Eduard de Carles i de Ferrer

\* 30-12-1859,

Girona

b. 1-1-1860,

a la catedral

de Girona

† 1934

Advocat

vet de Barcelona

= Anna

Piferer

i Gualba

casats 17-9-1893

† abans 1934

Santiago M. Robert i de Carles